

VRTEC

LIST S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO
S PRILOGO „ANGELČEK“

Štev. 8, 9.

Ljubljana, dne 1. avg., sept. 1918.

Leto 48.

Blagoje:

Poletni večer.

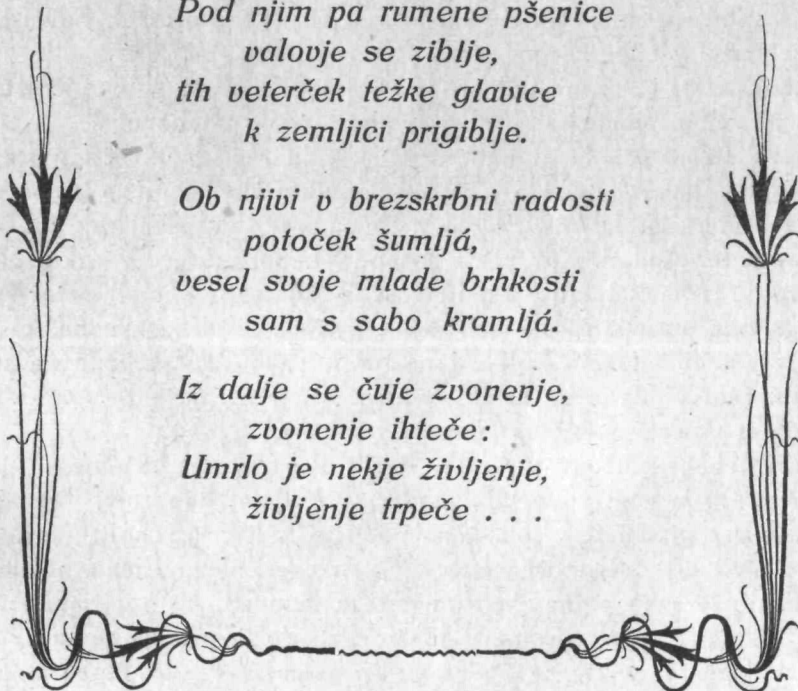
Nad njivami mehkodehtečimi
škrjanček visi
in s spevi radostnokipečimi
si ure sladi.

Pod njim pa rumene pšenice
valovje se ziblje,
tih veterček težke glavice
k zemljici prigiblje.

Ob njivi v brezskrbni radosti
potoček šumljá,
vesel svoje mlade brhkosti
sam s sabo kramljá.

Iz dalje se čuje zvonjenje,
zvonjenje ihteče:
Umrlo je nekje življenje,
življenje trpeče . . .

Jožef Volc:

Anton Kržič.

V.

prostost! Kakó pravzame ta beseda mlado dušo, ko se čuti prosto spon vsakdanjega nadzorstva in vedno starih skrbi. V prostost! Kjer si človek sam voli čas in cilj in pot ter se šele prav zavé, da je živ brst človeške družbe. Ljuba prostost, kako si v nemalna, pa tudi kako nevarna!

Anton Kržič je šel z velikim veseljem, pa tudi z veliko bojaznijo v svet. Izročil se je Materi Mariji: veseli devici in vendar vsekdar tudi tako oprezni. Na Mali Šmaren l. 1872. je nastopil svojo prvo službo Preddvorom pod zeleno Záplato. Predstojnik mu je bil župnik Janez Debeljak, na vnanje malo trd in mogočen gospod, a v jedru zlata duša. Njegova gostoljubna hiša je bila redko brez gosta. Anton Kržič je pa prinesel v njo še novo pomladno solnce: Debeljak je ljubil dostojno šalo, smeh in petje. Vzljubil je kmalu svojega veselo-pobožnega kaplana tako, da ga je želel s seboj v vsako družbo. V sosedni graščini pri Edvardu Urbančiču ali Podturnom pri Janku Urbančiču sta bila duhovna gospoda vedno dobrodošla gosta. Župnik Debeljak je ljubil kratko igrico, kapelan Kržič je pa sedel za klavir in je muziciral.

»Gospod kapelan,« ga je nahrulil nekoč gospod graščak Edvard, »kdo bo prišel lažje v nebesa: godec ali kvartopirec — no?«

Kržič nato: »Jaz mislim, gospod graščak, da prav gotovo kvartopirec. Na teh je veliko pomankanje gori; godcev imajo pa dovolj.«

Navzlic temu pa, da ni imel Kržič »za to reč« (namreč za igro) prav nič talenta — kakor je običaval trditi župnik Debeljak — so ga pa vendar nekoč spravili k igralni mizi. Opazili so namreč, da prihaja iz Ljubljane na obisk — pater Andrej. Kar hitro gospodu kapelanu igro v roko: globoko zamišljen je strmел mladi gospod v svoj list, ko je vstopil pater Andrej. Ko bi ga bila oplazila strela nebeška naravnost z jasnega neba, bi ne bil mogel biti ljubi redovnik bolj iznenaden kot ob tem pogledu na svojega brata Tončeta... Pa je bučni smeh kmalu razodel, da je ta igra le — igra. Dobri pater Andrej je bil utolažen.

Štiri leta je služboval Anton Kržič Preddvorom. Ljudje so ga zelo radi imeli. Bil je vnet govornik, moder spovednik, ljubeznivi katehet. Par let je učil vse predmete v šoli sam. Vodil je tudi cerkveno petje in orglal. Izučil je pa tudi novega organista, da ni bilo pri njegovi maši ob nedeljah in praznikih le suho petje. Pa tudi peresu ni pustil čisto zarjaveti: pričel je že v teh letih pisati »Osmero blagrov ali dolga pridiga za kratkočasno življenje«, delo, ki je izšlo l. 1887. med knjigami Družbe sv. Mohorja, l. 1910. pa v drugem natisu v Ljubljani.

Leta 1876. je bil poklican Anton Kržič kot katehet k uršulinkam v

Ljubljani. Teško se je ločil od prijaznega Preddvora, od vrlega župnika Debeljaka in od dobrega ljudstva, ki ga je srčno ljubilo — sosedje Kokrčani so ga prišli pred odhodom lepo prositi, naj pride rajši k njim za župnika — a Kržiča je le vleklo v Ljubljano: brata in sestro je imel ondi in vedel je, da se mu odpira tam široko polje delavnosti. Jeseni tega leta je nastopil novo službo. Vrglo ga je na šolsko polje, in na tem je tudi ostal do svojih sivih let.

Ne kaže, da bi se zdaj v mladinskem listu podrobneje pečali o nadaljnem delovanju Antona Kržiča na šolskem, socialnem in na slovstvenem

Anton Kržič kot katehet v Ljubljani.

torišču: vse to spada v druge knjige, in je ondi ime Antona Kržiča tudi zelo častno zabeleženo. Le kratko naj še omenimo poglavitna njegova dela in par dogodkov iz naslednjega njegovega življenja, dasi nam sili pod pero še ta in ona mična dogodbica, ki bi bila vredna očitiranja.

V Ljubljano prišedši si je naprtil Anton Kržič zelo obila posla. Učil ni pri uršulinkah samó verouka, ampak tudi prirodoslovje v vseh višjih razredih in je razentega pripravljaval še samostanske kandidatkinje za maturo. Njegova nekdanja učenka, znana pesnica mati Elizabeta, pravi o njem:

»Bil je ves čas neumorno delaven, izvrsten katehet in vzgojitelj, v šoli resen in hkrati ljubezniv. Otroci smo ga zelo spoštovali in ljubili. Razlagal je preprosto in zelo zanimivo. Nepozabno so se nam vtisnili v spomin njegovi nauki o očenašu, o sveti Cerkvi in o sveti maši. V postu nam je pripovedoval o trpljenju Jezusovem tako genljivo, da je večkrat zdrknila solza po licih njegovih malih poslušalk. V svoji veliki skromnosti in ponižnosti je pa tudi nam kaj rad pripovedoval, kako je doma kot pastirček pasel ovce.«

Vrhutega je katehet Kržič v teh letih kaj marljivo deloval tudi pri slovenskih društvih: bil je odbornik Slovenske Matice, Katoliške Družbe in podpredsednik Društva rokodelskih pomočnikov. Te mladeniče je več let poučeval tudi v petju. V Katoliški Družbi je imel pa mnogo šaljivo-poučnih govorov.

Pisateljskega peresa pa tudi takrat ni pustil v nemar. Leta 1878. je izdal knjižico »Zgledi bogoljubnih otrok« in kesneje še dva zvezka. Sodeloval je tudi pri »Cvetju iz vrtov sv. Franciška«, pri Mohorjevi družbi in v Drobntincah. Povsod, kjer so potrebovali pridnega delavca.

Torej res posla obilo! Nič čudnega torej, če je včasih primanjkovalo gospodu katehetu celó toliko časa, da bi bil vzel klobuk z glave, če je v naglici prišel v obednico na malo okrepčilo. Stara nunska postrežnica Mica se je nad tem celo malo jezila, pa je nekoč potožila: »Oh, gospod katehet, prav nič se jim ne poda, če sedijo tlè v cilindru!«

Gospod katehet je samo malo premaknil stol in vzdihnil: »Tako? V cilindru sedim?«

Tudi »večne« seje ali — kakor so Ljubljancani takrat rekali — »zicunge« so dražile katehetovo postrežnico. Pa si je drznila nekoč vprašati:

»Gospod katehet, kaj pa je to ‚zicunga‘?«

»Zicunga?« se je začudil gospod katehet. Vstane — sede, vstane — sede, vstane — sede, spet vstane — spet sede. »Viš, to je ‚zicunga‘, ‚Mica!«

O koliko takih kratkočasnih je sprožila ta naivna Mica pri gospodu katehetu!

Leta 1883. je potoval katehet Kržič s bogoslovnim profesorjem Anton Zupančičem v Pariz in v daljni Lurd. Iz Pariza je pisal 23. julija patru Andreju: »Danes sva si ogledala le bolj po zunanje najbližnje in najvažnejše reči; to Ti rečem: velikansko je vse. Dozdaj je nama vso pot šlo dovolj dobro. Vreme je bilo res nekoliko deževno, vendar ne tako silno. Le bolj na mrzlo plat je bilo ves čas; celo tukaj v Parizu me skoraj zebe. Po nekoliko sva se mudila v Stuttgartu, v Karlsruhe in v Baden-Badenu, kar je res vredno, da se pogleda. V Strassburgu sva v slavni cerkvi škoifijski maševala in popoldne sva šla v visoki zvonik, odkoder je prekrasen razgled. — V Parizu sva dobila stanovanje pri dobrih krščanskih ljudeh in prav dobro se nama godi, čeravno nama francoska šega, opoldne zajtrkovati (seveda z vilicami) in zvečer kositi, nekoliko preseda zastran izgube časa. Mesto je zelo čisto in snažno ter jako zdravo, ker je povsod veliko rastlinja in vode.«

Dobremu patru Andreju so se pa ondaj že iztekali dnevi. Drugo leto 1884., dne 18. oktobra, je blagi redovnik v Boгу zaspal. Katehet Kržič mu je zložil v spomin stihe :

O ljubi brat! Ljubezen bila je velika,
ki najni srci vsekdar tesno je vezala.
Oko je Tvoje že zagledalo Sodnika.
Jaz verujem, jaz upam, da ne le ostala,
temveč nezmerno zrastle je ljubezen Tvoja:
še skrbi zame v kraji večnege pokoja!

Isteга leta je začel izdajati katehet Kržič list »Duhovni pastir« v uporabo cerkvenim govornikom. Urejal ga je potem do leta 1896. Obilo zlatega zrnja je prišlo v tem listu izpod Kržičevih rok. Imel je tudi priloge »Zbirka lepih zgledov«.

Leta 1887. je pa začel izdajati »Angelček«, otrokom učitelja in prijatelja. Prvi pesniški sotrudnik mu je bil Janez Evangelist Krek. Izdal je potem »Angelčka« 25 tečajev in obilo prisrčnih člankov napisal zanj.

Pa mu je bilo še premalo skrbi za milo slovensko mladino. Leto kesneje (1888.) je začel izdajati »Detoljub«, list za krščansko vzgojo in rešitev mladine. Pridruževal mu je male brošurice: Mala zakladnica — Ali znaš? — Kako Ti je ime? — Svete zgodbe za male otroke. — i. t. d. Urejal je potem »Detoljub« do leta 1902. A ga je potem leta 1911. spet prevzel in urejal do svoje onemoglosti (1918). Kar je Anton Kržič v teh obilih zvezkih »Detoljuba« klenega in bodrilnega napisal v pouk slovenskim staršem, ne more biti nikdar pozabljeno med našim narodom.

Leta 1891. je zapustil Anton Kržič tihoto uršulinskega samostana. Bil je imenovan profesorjem na c. kr. moškem in ženskem učiteljišču v Ljubljani. Koliko je spet tu storil dobrega v prid učeče se mladine, ki je imela biti narodovi mladini luč in opora — je zapisano le pri Boгу.

In še ni bilo Antonu Kržiču dovolj skrbi za mladino. Leta 1894. je pridobil od vdove po rajnkem Ivanu Tomšiču mladinski list »Vrtec«. Tomšič sam je želel, naj se izroči »Vrtec« po njegovi smrti profesorju Kržiču. Ta se ga je tudi oprijel z vso ljubeznijo. Od majnika leta 1894. do leta 1918. je uredil sam 24 letnikov, natrpanih — smemo reči — poučne in zabavne vsebine. Domala vsi naši novejši pisatelji in pesniki so nosili — polni upa in bojazni — svoje slovstvene prvence profesorju Kržiču v presojo. Kolikim je vnela njegova prisrčna beseda in — radodarna roka neudušno ljubezen do naše lepe knjige!

Leta 1894. je postal profesor Kržič član c. kr. deželnega šolskega sveta, leta 1897. je bil pa imenovan od knezoškofa Missia duhovnim svetnikom.

Pri Sv. Petru v Ljubljani. v župnišču, je imel profesor Kržič v teh letih svoje mirno domovanje. Stregla mu je pa sestra Micka. Kako se še danes kot starček z veliko ljubeznijo rad spominja te tihe, skromne duše, ki je

je bila sama skrb za svojega brata ! Umrla mu je leta 1904., dne 11. oktobra
Počastil je njen spomin s pesmico :

Sestra, kakor nekdanj, še sedaj
lahko skupno govoriva.
Dom je meni zemlja, tebi raj,
v duhu pa sva neločljiva.

Doslej si mi postrežna sestra bila,
odslej pa boš kot angel v raj
Marijo, Jezusa za mé prosila.

Naslednja leta je izdal profesor Kržič več katehetskih knjig (Zgodovina sv. katoliške Cerkve za srednje šole, kratka katehetika s praktičnim pojasnili i. t. d.) ter priredil za tisk nekaj gledaliških igric (Zamujeni vlak Novi zvon na Krtini, Doktor Čuden in njegov sluga . . .), ki jih je pred leti napisal za oder Katoliških rokodelskih pomočnikov. Tudi je prav krepko zastavil kot načelnik dijaške in ljudske kuhinje, kot predsednik Društva slovenskih katehetov, kot blagajnik in vodnik društva Pripravniki dom in odbornik Katoliškega tiskovnega društva.

Leta 1907. je bil imenovan častnim kanonikom. Leta 1913. je pa stopil kot profesor v zaslužni pokoj. A ta pokoj je hotel še dobro izkoristiti : dovršiti je želel svoje lepo slovstveno delo, ki je danes še v rokopisu : Hvaležno srce ali nauk o hvaležnosti. Prav genljiv »labudji spev« predvsem njegovega srca, ki je znalo biti za vsako najmanjšo dobroto tako iskreno in trajno hvaležno.

A dovršiti mu spisa ni bilo dano. Odpovedale so mu oči in roke. In tako sedi zdaj — ponajveč samotar v tem hudem času — v svoji skromni sobici, moli in premišljuje večne resnice in bridko misel : koliko bi rad še storil v korist naroda in seosebno mile mladine — ko bi bila božja volja.

A Gospod ga sili še na kratek delopust, preden ga pokliče — utrujenega težaka narodovega — na večno plačilo : Blagor tebi, dobri in zvesti hlapec !

Bogato obloženo drevo v jesenski megli . . . »Malo je mož v Slovencih,« piše slovstveni zgodovinar Glaser, »ki bi bili tako neumorno in požrtvovalno delovali za prospeh prave narodne omike, kakor je deloval Kržič s peresom.«

J. E. Bogomil:

Na počitnicah.

Srečen mestni otrok, ki ima na deželi dobro teto! Tako dobro teto je imel Koračinov Lojzek. Vsake počitnice je otresel mestni prah in se popeljal ali poromal k teti Mini. Zdravi zrak in gibanje v prosti naravi sta bila za Lojzka najboljša in najcenejša zdravnika. Bolehav je prihajal iz mesta, čvrst pa se je vračal jeseni v mesto.

»A zabave mu je manjkalo, in dolgčas mu je bilo na kmetih,« mi ugovarjate?

Zabave mu je manjkalo? Dolgčas mu je bilo? Pojdite se kadit! Dolgčas? Lojzku bo dolgčas! Ali niso imeli pri teti dva kužka?

Tetin Turin in Dači sta mu skrbela za zabavo. Vsi trije so bili kakor poredni otroci. Zmiraj v prijateljstvu in zmiraj v sovraštvu. Lojzek ni mogel živeti brez kužetov, in psa nista mogla biti brez Lojzka.

Zjutraj navsezgodaj je že začel Lojzek dražiti svoja družabnika. Tako mirno sta pospravljala svoj zajtrk — pa ju je napadel Lojzek. To je bilo renčanja in lajanja! Včasih je moral uiti Lojzek kar za mizo. Pri jedi ima še pes rad mir, pravijo.

Čez dan je šla pa teta Mina na travnik, v gozd, na polje ali v dobrovo. Lojzek pa z njo in njegova družba tudi. Za delo je bil Lojzek seveda še preslab, zato je pa vpeljal s svojima tovarišema prave bojne igre. To je bilo v njih življenja! Lojzek je brcal z nogami, bil z rokami, psa sta pa naskakovala, napadala, enkrat od spredaj, enkrat od strani — renčala, lajala, pa tudi cvilila. Zviti Lojzek je zapodil včasih tudi enega psa v drugega, da sta potem drug drugega popadala in grizla. To je bil semenj!

Prišla je pa včasih tudi taka ura, da je bil Lojzek lačen. Želel si je ondaj premirja. Podprl se je s kosom tečnega ajdovca ali z okusnimi zgodnjimi jakolki. Včasih je bil pa tudi žejen, da je hotel piti vode iz velikega vrča. Takrat je pa prišla kazen za njegovo jutranje nagajanje. Dači in Turin sta se kakor nalašč zaganjala vanj z združenimi močmi. Celo podrla sta ga včasih, da se je zavalil kakor snop.

Pa naj kdo reče, da Lojzek ni imel dovolj zabave pri teti. Kje bi bil dobil v mestu toliko razvedrila, kje? Samo enkrat naj bi bil Lojzek malo poskočil, pa bi bili že trije hiteli praviti njegovemu atu, da se trese vsa hiša; le enkrat naj bi bil preglasno zalajal Dači. pa bi bila takoj vsa ulica kvišku. Teta Mina pa ni čutila nič, če se trese kaj okrog nje, in se ni zmenila za pasje lajanje in cviljenje, če pol ure ni ponehalo.

A Lojzkove hlačice — te so bile pa reve! Luknjica pri luknjici, kamor je zasadil zob Dači ali Turin. Pa tudi jopič in srajca sta bila čudovito razcefrana, ko se je vrnil Lojzek jeseni v mesto. Teta ni imela časa pošiti, pa take raztrganije tudi ni znala. Mama se je potem reva ukvarjala z njo cele popoldneve v mestu ob mračni luči pa vzdihovala poleg, Lojzku pa nehote vzbujala ljube spomine na tetinega Dačija in Turina.

Lojzek, Daci in Turin.

Lojzek je danes učen gospod v mestu. Pa še vedno rad pohiti ob počitnicah k svoji osiveli teti, ker ga veže nanjo in na njen dom toliko lepih spominov iz mladostnih dni. Turina in Dačija pa seveda ondi ne najde več. In četudi je danes Lojzek resen mož, še vedno bi mu bila ljuba tista dva poredna kužka.

Fr. Rojec:

Pridni bralec.

Kako je dobro, da znam brati!
Od doma daleč še ne smem,
a kar zgodi se kje po svetu,
iz knjig in pisem vse izvem.

Zato popustil sem igrače,
koristne knjige čitam rad.
Ko pa odrastem, pa po svetu
odidem sreče si iskat.

Ne bo mi treba vpraševati,
kam ta, kam ona pot drži,
pogledam v karto — saj znam brati —
in črka brž me pouči.

In ko že zemlja bo domača
ostala daleč za menoj,
in govor tuj povsod bom slišal —
pogum ne bo upadel moj.

Le knjigo v roko — pa marljivo
si tujih prisvojim besed;
le knjigo v roko — pa bo moje
poljé umetnosti in ved.

Ksaver Meško:

Iz raja mojih dni.

II.

In zopet mi vstaja mnog znan obraz
iz globočine spomina,
zabrisal ga res je nekoliko čas,
izbrisal iz srca pa ni ga.

oj oče so bili izredno skrbljiv gospodar. Stari nadučitelj Majcen so jih v šoli čestokrat hvalili kot zgled vsem gospodarjem v fari in nam malčkom, kadar dorastemo.

»Ko bi bili vsi gospodarji v fari takšni, bi bilo pri nas drugačno življenje. Ti, Franček, povej, kdaj pa oče vstajajo?«

»Ob štirih. mislim, da že« — sem odgovarjal neodločno, ker nisem vedel, kdaj da je že dan, in kdaj da vstanejo. A ob štirih se mi je zdelo silno zgodaj.

»Ne bodi nor, ob štirih! Pa se peljem zadnjič ob štirih zjutraj tam mimo v Ormož, in so že orali. Kdaj pa so krmili, hâ?« — »Pa pač prej, ne ob štirih. Jaz ne vem.«

Pa je bilo tudi treba mnogo pridnosti. Posestvo so prevzeli zelo mladi, ker je dežeka, njih očeta, ubil gori pri Sv. Lovrencu v Slovenskih goricah sod vina, ki se je zvrnil na njih, ko so ga peljali v nemški Gradec. In dom je bil star in slaboten, treba je bilo zidati novega. Pozneje je bilo skrbeti za šest otrok, eden je umrl, ki so hoteli jesti in so morali biti oblečeni.

Gotovo so se tolažili večkrat z upanjem: »Otroci odrastejo, pa si jaz na stara leta odpočijem.« A zdaj, ko so blizu osemdesetim, morajo, kakor večina naših očancev in mater stark, pridno delati, ker so sini pod puško, pod puško vsi fantji, da tudi hlapcev ni.

Hoče me včasi zmagati utrujenost, da bi pustil vse delo in si odpočil. Pa si rečem: »Ali so tvoj oče počivali in lenuhali?« In se lotim dela z novo močjo in z novim veseljem.

In za tole sem jim vedno bil zelo zelo hvaležen in jim bom do smrti: Nikoli jih nisem slišal zakleti . . .

Baš ko prepisujem te preproste spomine, zapisane v naglici že pred leti, leži pred mano pismo, ki je prišlo od doma te dni in ki pravi: »Če mogoče, pridi domu, da nas obiščeš. Jaz sem star in slab, in zna biti hitro, da vmerjem. Pa spomni se me pri sveti maši in moli za me . . . Če moreš prebrati, ker mi roka trepetja in slabo vidim. Zbogom.«

Vejice in pike sem postavil jaz. Oče jih ne pišejo. Ni časa za to. A dal Bog, da bi bilo še časa mnogo do njihove smrti . . .

Mati so bili z nami strožji nego oče. Bili so vobče živahnega temperamenta, oče zelo miren in preudaren. Imeli smo jih zelo radi. Zdaj si odpočivajo že trinajst let od vseh skrbi, vsega truda in trpljenja na solnčnem pokopališču pod Sv. Tomažem . . .

V hišo so prihajali za mojih mladih dni najraznovrstnejši ljudje: vinski in živinski kupci, zadnji povečini iz sosednje Hrvatske, razni krošnjariji, piskro- in ponvovezi, popotni rokodelci in rokodelski pomočniki in dolga vrsta beračev. Mnogi so pri nas prenočevali, ker krčme v vasi ni bilo, je ni, in dal Bog, da bi je nikoli ne bilo.

Meni so bili najljubši taki, ki so mnogo pripovedovali. Zelo me je zanimal tudi berač Štefuc, ki sicer ničesar ni pripovedoval. Že od daleč smo ga vedno slišali godrnjati in brundati njegov običajni: »Huj-haj, živo-žareče kükmašto dekle«. (Kükma-čop). Kaj je hotel s tem reči, nikoli nisem mogel izvedeti. V otroških letih sem se ga precej bal in ga nisem upal vprašati. V dijaških letih sem ga pa izpraševal, a odgovor je bil vedno isti: »Huj-haj, živo-žarečo, kükmašto dekle«. Zdel se mi je kakor kak indijski čarovnik, ki venomer mrmra iste svoje skrivnostne zagovore. Najbrž pa Štefuc ni bil tako slabe pameti, kakor se je delal. Delal se je, kakor mnogi drugi, večjega ubožčka nego je res bil, da je več dobil.¹

Posebno smilila se mi je neka mati, ki je večkrat prihajala k nam z dvema slaboumnima sinoma. Uboga na duhu sta fanta bila menda, ker je bil oče pijanec. Bili so iz naše župnije, od drugega konca fare, iz Savec. Nekdaj je bilo, so večkrat govorili ljudje, pri hiši veliko bogastvo. A gosposčina in košatarija in dete teh, slabo gospodarstvo, so ga raznesli in raztresli na vse štiri vetre, so izpodkopali dom ter ga spravili v tuje roke. In nekdanj vsega dobrega, za kmetske ljudi predobrega vajena žena, ki se je k maši vozila in je šumela skozi cerkev v dragi in košati obleki, kakor so pravili ljudje, je hodila zdaj s sinoma od hiše do hiše prosit miloščine. Pozneje je prihajala mati le z enim. Eden je ob neki povodnji žabredel v vodo in je utonil...

Prihajal je tu tam dol v našo vas, a še večkrat sem ga videl gori pri cerkvi, neki siromaček na duhu, doma nekje višje gori v Slovenskih goricah. Mesnikov ali Meskov Juzek smo mu rekali. Ta je nosil s seboj lično cerkvico, v katere zvoniku je bilo par zvončkov in priprava za godbo. Zvonil in igral je po hišah in dobival za to kruh in krajcarje. Tudi zbirko žlic je imel vedno s seboj. Za ročaj žlic so bile privezane dolge niti. Te je ovil okrog prstov in z nekako posebno spretnostjo in umetnostjo je zvončkljal in pritrkaval z žlicami ob mizo ali kako klop.

Deca smo hiteli trumoma za njim, kjerkoli se je prikazal. Očem je ugajala lepa cerkvica, ušesom zvonjenje, godba in Juzekovi govori in pridige. Zakaj tudi pridigal je. Je bil tudi oblečen po mašniško: s kolarjem okoli vrata in z dolgo črno suknjo na splehet. Dobival je obleko pač pri duhovnikih, katere je redno obiskoval v vsaki fari. Bil je zelo domač z njimi in se je razsrdil in se na glas skregal, če mu je dal kdo premalo ali vsaj manj, kakor je pričakoval. Ko sem bil bogoslovec, se me je lotil nekoč v počitnicah v župnišču pri Sv. Tomažu: »Tebe pa se (»š« ni mogel

¹ »Berač« v »Slikah in povestih« I. Slovenska Matica, 1898.

izgovoriti ali ni hotel, zakaj zelo verjetno je, da tudi Juzek ni bil tako topoglav, kakor se je kazal) nisem nikdar videl. Ali si tudi mesnik?»

»Tudi.«

»Pa mi nisi se nic dal.«

Poiskal sem v žepu zadnje solde in mu jih dal. — Neprijazno jih je ogledoval.

»Pa mi das same crne? Lahko bi mi dal bele. A najbrze jih sam nimas.«

»Kakor bi mi bil videl v žep, je zadel« — sem pomislil na tihem. A nasmehnil sem se mu zelo pomilovalno in ošabno, da ga ne bi potrdil v tem čudnem sumu.

Ljudje so trdili, da je nekdanj študiral, pa se mu je ob tem omračil duh. Povprašal sem nekoč, majhen šolarček še, v tej zadevi strica kovača: »A kako, da se mu je zmešala pamet? Ali kar tako?«

»Ker je preveč študiral. Preučen je bil, zato. Učeni ljudje so vsi malo tresnjeni, nekateri pa čisto znorijo.«

Tedaj se mi je prevelika učenost hudo zamerila. Sklenil sem, da ne bom preveč hrepenel po njej.

(Nadaljevanje.)

Jožef Vandot:

V zagorskem miru.

7.

Sele čez dolgo dolgo so se malo razgnali težki oblaki. Tilen in Pavelč sta se za silo posušila. Nato sta šla iz lope in sta se napotila po skalovju navzdol. Dež je rosil nalahko. Ves zagorski svet je bil zakrit v sive megle, da se ni videlo nikamor. Vseokrog je pa glasno in bobneče šumelo. Jarki so bili polni vode, in hudourniki so besneli med skalovjem proti dolini. — Tilen in Pavelč sta poiskala pod navpično steno klobuk, ki ga je bil odnesel vihar Tilnu z glave. Nato sta šla proti koči. Planšar Klemen je bil ves vesel, ko ju je zagledal. Trikrat je udaril Tilna po rami in mu je rekel: »No, pa kako je bilo na polici? Ali si zdaj videl nevihto v gorah? — Hvala Bogu, da se ti ni pripetilo nič hudega! Ta nepridiprāv, ta Olipčev! Da mu je morala zdrkniti vrv iz rok! Saj pravim . . . Tilen, kar naglo se preobleci, da se ne boš prehladil!«

Tilen je šel na podstrešje in se je preoblekel. Nato se je vrnil v izbo in se je vsedel za mizo k Pavelču. Planšar Klemen jima je dal na lesenem krožniku prigrizek, da si potešita lakoto. Zunaj se je mračilo vednobolj,

dasi je bilo še zgodaj. Megle so se spuščale ob gorovju vedno niže. Že so se podile po planini; v začetku posamič, a potem so se zgostile tako, da se ni videlo iz kočje prav nikamor več. Postalo je temno, kot da je prišla noč. Vnovič se je ulil dež in je pričel pljuskati enakomerno ob streho . . . Planšar Klemen je zakuril na ognjišču, da je postalo svetlo po koči. — »Hencajte!« je rekel in je pristavil k ognju veliko ponev. »Pa je prišel ta dež, ravno prav je prišel, ko je bilo že vse preveč suho. In ta dež bo trajal nekaj dni . . . Ti, Pavelč, kar nocoj se pripravi! Jutri zjutraj bodo pričeli drvarji plaviti. Dež bo padal vso noč. Kar pripravi se! Saj si se že nekoliko odpočil v teh dnevih? Koliko dni pa boste plavili?«

»Ja,« je odvrnil Pavelč in se je zamislil. »Sekali smo od zime sem in zadosti smo podrli. Če bo voda dobro držala, mislim, da bomo v petih dneh gotovi. In potem dobimo plačilo. Upam, da bo odletelo precej kronic. — Potem pa pojdemo nemara v Martuljek. A ne vem še za gotovo. Drvarji so pač nekaj govorili . . .«

Planšar Klemen je gledal z velikim veseljem na čvrstega sinka. Priden je bil in pošten in vesel. Že v mladih letih je prislužil precej in je bil dosti trdna opora planšarjevi družini. Sčasoma so bili popravili zanemarjeno hišico, da je postala lična in prijazna. Jeseni je pa mislil planšar prikupiti še dve njivi. In če Bog da zdravje in srečo, pa si nakupi v nekaj letih še marsikaj. In pri tem ima tudi Pavelč dosti zaslug; Pavelč s svojimi pridnimi, močnimi rokami.

»Do zime bo zadosti dela,« je nadaljeval Pavelč. »Pozimi se bo pa še dobilo spet kaj opravka. Pa če ne bo boljšega, pa pojdem vozit seno s senožeti. To tudi ni delo, da bi bilo v nič.«

Tilen je poslušal Pavelčeve besede in se je užalostil. Sam ni vedel, zakaj. — Glej, jutri pojde Pavelč s planine, on pa ostane sam tukaj. No, sicer mu ne bo hudega. Lahko bo vriskal in prepeval naprej. Plazil se bo po gorah in se bo čudil krasoti zagorskega sveta. Pa če drugega ne bo, pa pojde k staremu Močiležu, da mu pomaga pri živini. In stari pastir Močilež mu bo pravil povesti o zelenem, trikrat prekranem škratu. Pa se bo smejal Tilen, iz srca se bo smejal . . . — Pa pride jesen, pa bo moral spet nazaj v tuje mesto, kjer je tako mračno in dolgočasno. Pa pride zima. Pavelč bo vozil s senožeti seno na gladkih saneh. Vriskal bo, da bo jekalo po vsi zagorski dolinici. Tilen bo pa sedel takrat v tujem, neprijaznem mestu. V tesni sobici bo sedel in bo gledal skozi okence na ozko ulico, koder hodijo našopirjeni ljudje. Spominjal se bo lepih dni, ki jih je preživel na planini sredi zagorskega miru. Pa mu bo hudo, oh, tako hudo, da bo nemara zajokal, in spet ga bo nemara jelo dregati po prsih kakor lani . . .

Tisti čas do kože premočen priteče Olipec v kočjo svojega variha, pastirja Močileža. Naglo se otrese in se splazi k ognjišču. Ker je v koči hladno in temno kakor ponoči, zakuri plamen in se stisne v kot. Ogrne se s starim kožuhom. Nepremično strmi v ogenj in premišljuje, kaj bi. Dolgčas mu je v koči — to uvidi. In skoro strah ga je. Ni prav storil. Peče

ga v duši. Zakaj se je pa spustil na polico, če ve, da ne more nazaj? Ali sem mari jaz kriv, če se je prekotalil v prepad? Seveda, lahko bi ga bil potegnil s police, lahko . . .«

Olipec se zdrzne. Zazdi se mu, da se je oglasil sredi nevihte zamolkel krik. Olipec vstane in stopi k vratom. Posluša . . . A drugega ne sliši kot pljuskanje dežja in oddaljeno grmenje. Zopet stopi nazaj k ognjišču in se stisne v kot. — »Čuden je ta krik,« dé samsebi. »Kar izpreletelo me je . . . Nemara je zavpil on na polici in se je prevrgel v prepad? In je mrtev zdaj? . . . In jaz bi ga bil lahko rešil, pa ga nisem.« — Olipca strese groza, da se mu lasje naježijo. Strmi v črno temo in pričakuje, da se zdajpazdaj prikaže mrtvi Tilen. Naglo šine na noge in vrže kožuh raz sebe. »Oh! Oh!« zavpije in hoče bežati iz koč.

Tedaj se pa prikaže pri vratih nekaj črnega. Stopi v koč in sope glasno in težko. Olipec završne v silnem strahu. Skoči v kot in drgeta po vsem životu. — A tisto črno stopi k ognjišču in si prične greti roke. Olipec pogleda še enkrat tja, pa se oddahne nekoliko. Vidi, da je prišel v koč le Močilež. — »Hvala Bogu!« reče in stopi bliže. »Vi ste, stric Močilež? Pa sem mislil . . .«

»Kaj si mislil, Olipec, da si se tako ustrašil?« ga prekine stari pastir. »Ali si nemara menil, da je prišel po-te zeleni škrat? Veš, kakor si storil danes, ni bilo prav. Dobro sem videl! Zakaj ti je padla vrv v globočino? Ali nisi mogel paziti? Saj si videl, da je neizkušeni pobič v veliki nevarnosti. Pa si izpustil vrv in pustil fantiča v smrtni nevarnosti. Bogu hvala, da je bil Pavelč blizu in da ga je rešil. Ti mu nisi podoben, ti, Olipec!«

»Pavelč ga je rešil?« se zavzame Olipec in se oddahne globoko. Stopi bliže k ognjišču in se vsede na klop. »Pa se mu ni nič zgodilo? Stric Močilež! Prav nič se mu ni zgodilo?« Olipec se nasmehne.

Stari pastir zamahne z roko. Olipec se pa splazi k pogradu. Vrže se na ležišče in prične strmeti v temo. Posluša, kako žubori enakomerno dež, in zdajpazdaj pogleda na starega pastirja. Stari Močilež pa sloni ob ognjišču in kuha močnik za večerjo. Godrnja nerazumljive besede in je zelo slabe volje . . .

8.

Lije vso noč, lije brez prestanka. Ko se jame svitati, še vedno curlja iz gostih meglá, ki leže na planini in po vsem gorovju širomokrog. A Pavelč se ne zmeni za ta dež. Še vesel ga je. Poslovi se od očeta, pa tudi od Tilna. Oprta potem svoj težki nahrbtnik in ga pokrije z debelo plahto. Palico v roke, pa stopi iz koč — vun v meglo in dež.

»Pa z Bogom, oče! In ti, Tilen!« dé veselo smehljaje se. Tilen stopi na prag za njim. Pomigne mu in reče: »V nedeljo se vidiva na vasi, Pavelč! Do kože boš premočen, preden prideš v dolino . . .«

Pavelč se okrene in tiho odide. Kakor da mu je v trenutku težko. Zakrije ga hipoma megla, in Tilen ga ne vidi več. Zasniva se vseokrog,

in jutro se zdrami dolgočasno in zaspano. Tilen vidi okrog sebe same sive megle in mlake po planini. A sredi žuborenja dežja se kar brž spet oglasi vesela pesem. Vriskanje se razlegne med meglami, in Tilen se nasmehne. Ve, kdo je spet vesel, da vriska. Pavelč stopa po strmini dol. Srečen je, četudi gre na težko delo.

»Pastirček pa pridem z goré,
dol z bele goré,
pa stokrat pozdravlja vas
moje srce —
holadijé, holadijé!« — —

Tilen sede k planšarju Klemenu in gleda radovedno, kako bo planšar siril. A ne more se razvedriti, kar venomer mu prihaja na misel Tilen, kako je srečen v ljubi prostosti, četudi je ves premočen. On bo pa tako nežno spravljen v daljnem mestu, in vendar nemiren in nesrečen. — O planina, kako si lepa in zdrava, če te varujejo dobri ljudje!

Popoldne so se megle nekoliko dvignile. Prikazalo se je bližnje gorovje, in za nekaj trenutkov je zasijal Mojstrovkin vrh. Tilen se je ozrl ves začuden gor. Na visokem vrhuncu je ugledal svež sneg. Padel je ponoči. A hipoma vse spet zakrije megla: vrhunec in bleščeči sneg. Tilen stopi preko planine. Domisli se Olipca. Kaj, ko bi stopil do njega in ga vprašal, zakaj ga sovraži?« — — Po opolzkem pobočju se splazi do skalovja, kjer je navadno ždel ob svoji indijanski knjigi. Reš nameri nanj. Olipec ga niti opazi ne. Šele, ko izpregovori Tilen, se Olipec zgane in skoči na noge.

»Tukaj ti, Olipec?« dé Tilen. »Prišel sem, da te vprašam, zakaj si ravnal tako —?«

Olipec ga pogleda za trenutek zlovoljno. Zamahne z roko in odvrne srdito: »Čemu me motiš? Ali sem te namera klical? Pojdi čenčat k Pavelču? Jaz imam drugega opravka dovolj... Glej, da se mi izgubiš s poti!«

Olipec se obrne, da odide. A Tilen ga prime za ramo in ga zadrži. — »Ne misli, da se te bojim, Olipec,« mu reče mirno. »O, prav nič se te ne bojim. Včeraj si prišel na polico in si vrgel nalašč vrv v prepad. Samo radi tega si jo vrgel, da bi mene vrgla vihra s skale... Hudoben si, Olipec, res si hudoben! Ničesar hudega ti nisem storil, pa mi privoščiš tako grozno smrt. Ali te ni sram, Olipec?«

Olipec ga pogleda. Pesti se mu skrčijo in oči zasvetijo. Namerja, da plane zdajpazdaj na dečka. A hipoma se mu povesi roka. »Pa kaj hočeš od mene? Na odgovor me klicat, ker te nisem potegnil s police? I, kdo pa ti je ukazal, da pojdi za zaskočeno ovco, če nisi za to? Mari jaz? Kdo bo pa meni ukazoval, naj te rešujem s skale? Mari ti? Ali sem tvoja pestunja?«

Olipec umolkne in mu zažuga trikrat s pestjo. Nato se obrne in steče proti rušju. Prepleza ozki greben in izgine za njim... Tilen pa stoji še

vedno ob skalovju in gleda za njim. — »Pa kaj sem mu storil, da je tako srdit name? Saj mu nisem niti želel nikoli nič hudega. Pa me sovraži, pa se niti zgovoriti ne morem z njim. Izmuznil se mi je, in kdo ve, kdaj naletim nanj spet...«

Tilen se napoti nazaj proti koči. Iz meglá, ki so se nagnile spet globoko dol po gorovju, se je pričel spet usipati dež. Tilen pospeši korake in teče vso pot do kočice. Začudi se pa, ko stopi v izbo. Pri mizi zagleda očeta. A ni bil dobre volje. Jezil se je na ves glas. Pravil je planšarju Klemenu o divjih lovcih, ki so se nastanili onkraj Mojstrovke in polagajo srnam zanke. — »Povem vam, Klemen, da so mi ukradli ti tolovaji najlepšega srnjaka. Srnjaka, da ga daleč okoli ni takega. A zdaj ga ni več. Dva dni ga že iščem onkraj Mojstrovke. A zaman. Našel sem pa zanke gori kraj studenca. A srnjaka so mi ukradli in kdo ve, koliko srn? Pa v nedeljo so še vlomili v mojo hišo in so mi ugrabili najlepšo puško. Bes jih poberi!«

Gozdar se je srdil vse popoldne. Šele proti večeru se je nekoliko utolažil. Ko se je pa pričelo mračiti, je vzel puško in nahrbtnik. Poslovil se je naglo od planšarja in sina in jima je rekel: »Stražit grem k studencu onkraj Mojstrovke. Oh, ko bi mi prišel kateri v roke!« — In odšel je naglo preko planine. Hitel je do gozda; toda, ko je prišel do grmovja, koder ga nobeno oko s planine ni moglo več videti, je krenil na levo in se je pričel plaziti po hribu do peščenega sedelca pod Mojstrovko.

Na planini ob rušju je pa takrat zazaval pastirček Olipec svojim ovcam. Videl je razločno, kako je hitel gozdar po planini in izginil v gozdu. Pa je Olipec nehal zazavati. Potuhnil se je in je gledal napeto v mrak. Toda, ko ni videl gozdarja več, se je vzravnal in je tlesknil z rokami. — »Nocoj bo varna pot k studencu,« je zamrmral, ko je šel po strmini navzdol. »Jutri pride spet Tarman iz Trente. Moram pogledati, kako je gori. Gotovo sem si prisluzil spet deset kronic... Hoj, pa bo vohal gozdar po planini! — Saj gre zdaj domov, jezen, ker ni zavohal ničesar. In pot bo varna, vso noč bo varna...«

Neslišno se je zmuznil Olipec iz Močileževe kočice, ko je že ležala noč nad zagorskim svetom. Nebo je bilo temno. Črni oblaki so se preganjali po višavah. Le tuptatam so pogledale izza njih zvezde, in se je zasmejal za kak trenutek mesec. A Olipca ni strašila tema. Bil je vajen poti, in se na nji ni izpotaknil niti enkrat. Nič več ni deževalo. Močan in mrzel veter je pihal skozi noč, da je glasno šumelo. Olipec se ni ustavil nocoj niti vrh sedelca. Hitel je le naprej in je kmalu došel do goščave pod Mojstrovko. Z mokrih vej je curljalo, da je bil kmalu premočen do kože. Še bučnejše je ondi šumel prostrani gozd v samotno noč. Ječale so veje, in visoke smreke so se pripogibale stokajoč... A Olipec je tekkel po uglajeni stezi in se je ustavil šele pri gostem grmovju. Prijel se je ondi za boke, pa se je naglo oddihoval, da bi se odsopel. Potem se je pa splazil med grmovje in v skale. Nocoj ni bil prav nič oprezen. Njegovih korakov ni bilo niti slišati sredi šumenja vetra in stokanja drevja. Pride do močvirja,

a tam se ugrezne hipoma do kolen. Nehoté krikne in zagradi za skalo. Komaj se skobaca iz močvirja. Mesec pogleda ravno izza oblaka, in Olipec zagleda tedaj pred sabo one tri grme, za katerimi curlja vreclec. Ne pomišlja nič. Naglo stopi izza grmovja in obstane na trati. Oblak šine tedaj preko mesca, da se stemni vsa pokrajina. Olipec posluša pozorno. A ne sliši nič drugega nego šumenje vetra in šelestenje vej. Skloni se in prične tipati okrog studenca. A čuti samo mokro travo in niti zank ne najde nikjer. — Pa se začudi in vzravna. — »Počakam, da stopi mesec iz oblakov! Ne vidi se nič; tako je temno . . . Nemara ne stojim niti na pravem kraju?« Prične se spet svetliti. Mahoma postane svetlo, da se vidi daleč naokrog.

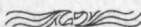
»Jezus, Marija!« krikne tedaj Olipec. Prime se za glavo. Zagleda pred seboj črno postavo, ki je stopila onkraj studenca iz grmovja. Olipec jo gleda s široko odprtimi očimi. Spozna jo. — Gozdar! Kakor odrevenel trepeče Olipec kraj studenca. Ne ve prvi trenutek, kaj bi storil. — Pa se zapraši v grmovje in beži, beži . . . Sliši za sabo vpitje. A se ne zmeni zanje. Dvakrat poskoči, pa je onkraj močvirja. Dirja skozi grmovje, ki vse prasketa pod njim. Sope nagloma, sunkoma in se poganja naprej. Še vedno sliši vpitje za sabo in strahoma spozna, da mu prihaja gozdar bliže, vedno bliže . . . Požene se še huje po uglajeni stezi. A že čuti, da se mu jamejo šibiti kolena. — »Kaj bi storil na mojem mestu lovec ‚Krvavi jezik‘?« pomisli v strahu. »Kaj bi storil? — Skril bi se! V grmovje bi se skril! Potuhnil bi se tam . . .!« Vrže se bliskoma pod široko grmovje in zadrži sapo. Mimo šine gozdar in kliče na ves glas: »Stoj! Stoj!« — Steče dalje po stezi. Olipec si niti dihati ne upa in se trese razburjenja. Krčevito se drži za veje grmovja. Srce mu utripa kot kladivo.

Naposled se dvigne in se posmeje. — »Hehe, pa sem ga prekanil!« reče in si prične meti roke. »Teče, teče gozdar — kar po stezi teče in misli, da bežim pred njim. To sem ga zvodil! . . . O, to me bo hvalil lovec ‚Krvavi jezik‘, ko mu povem to zgodbo! Rad me bo vzprejel, in še velik gospod bom . . .«

Olipec posluša pozorno. Potem pa steče po stezi. Ustavi se kraj obširne trate. Gleda na vse strani in posluša. A ker se ne gane širomokrog živa stvar, pohiti preko trate. A ne gre več po stezi. Onkraj trate zavije naravnost v goščavo. Plazi se med grmovjem in dospe do skalovja, ki kipi visoko, visoko proti nebu. Ob tem skalovju se plazi dalje. Mesec mu sveti vso pot, da gre lahko in brez skrbi naprej. Tako dospe do belega peščevja, ki se pričenja ob skalovju in se razteza globoko dol po strmini. Olipec obstane tam in se ozre v globočino podse. Zagleda tam doli planino, ki jo osvetljujejo mesečni žarki. Razločno vidi sredi planine kočo, pa tudi slabotno luč vidi, ki prihaja iz kočice skozi malo okence.

»O, gozdar je že doli!« vikne samvase in se zasmee. »Prišel je nazaj v kočico in robanti zdaj ondi, ker sem ga prekanil in sem mu ušel . . . Le brez skrbi, Olipec, le brez skrbi! Če ti je ugrabil zanke, nič ne del! Saj imaš puško, Olipec! In puška je več vredna kot vse tiste zanke . . .«

(Nadaljevanje.)

Anton Čadež:

Zaviti darovi.

Igrokaz za deklice.

Osebe:

Micika (15—16 let), služkinja. ¹	}	sestre.		Finica	}	(6—10 let),	}	sirote.
Minka (13 let),				Lojzika				
Doroteja (12 let),	}			Rezika	}			
Tekla (10 let),				Pepica				
Sosedova Tonka (14 let).				Katka (14 let), poštarjeva hčerka.				

Dogodek iz trške družine.

I. prizor.

Čedna družinska soba.

(Sestre Minka, Doroteja, Tekla pri mizi. Pletejo za vojake in pojejo: »Jaz pa pojdem . . .«²)

Micika (vstopi nevoljna z metlo. Pometa, se huduje in jezi): Mar recite: Jaz pa pojdem po metlo! Zmerom bi že pele in se ongavile s tem-le igračkanjem! Tega pa ne, da bi ena ali druga prišla za metlo in malo počedila.

Minka: To smo pele včeraj po končanem shodu v Marijinem vrtcu za razvedrilo.

Tekla (napol glasno proti Doroteji): Micika še ne ve ne, kaj je Marijin vrtec.

Micika: Ti mladič ti, le nikar ne misli, da sem gluha. Taki-le prténi modrijani nas ne bodo učili.

Doroteja: Kaj si jo pa že zopet razdražila, Tekla?

Tekla: Huda je, ker sem rekla, da ne ve, kaj je, Marijin vrtec!

Micika: Zato pa bolj vem, kaj je na š vrt. Saj ga moram skoraj vsega sama obdelati. Pa ne bi bilo napačno, če bi tudi ve kaj pomagale.

Tekla: Saj bi rade delale na vrtu, pa imamo šolo, pa naloge, pa Marijin vrtec, pa ročna dela . . .

Micika (poseže vmes): Pa Miciki morate nagajati, pa obleko trgati, pa po sobi smetiti, pa mamó dražiti, pa ne vem, kaj še vse.

Minka: Danes si pa res nataknjena, Micika. Kdo te je pa tako zdrazil?

Micika: Kdo neki? Enkrat ena, enkrat druga.

Doroteja: Bom pa jaz povedala. Micika, ali smem?

Micika: Ti rajši povej, koliko časa si se danes motovila okrog ogledala. Kdo je pa kriv, da je počen? Povej, povej!

Tekla: Kaj res?

Doroteja: Micika. če že nekaj poveš, moraš pa vse povedati. Saj nisem sama kriva, ampak ti in pa naš muček, ki sta se podila takrat po sobi. Jaz sem se hitro obrnila, sem pa zadela v ogledalo.

Minka: No, lepe reči prihajajo na dan!

¹ Govori v gorenjskem (na Gorenjskem v dolenskem) narečju.

² Napev iz Ferjančičeve zbirke . . . (za ženske glasove).

Doroteja: Ko smo že začele, bom pa še jaz povedala, kaj je Miciko danes zjutraj tako razdražilo.

Micika: Saj tako vem, da ne znaš nič molčati. Govori, kar hočeš! Ti bom že še kaj zasolila, ne samo kave.

Doroteja: Ja, ja, pa ne tako močno, kot si jo danes zjutraj.

Tekla: Ali se mora kava tudi soliti?

Doroteja: Mama je dobila v aprovizaciji zmletega sladkorja. Prav tak je bil kakor drobna sol; pa tudi take barve je bil videti.

Minka: Saj smo že vsega porabili.

Doroteja: Seveda smo ga. Naša Micika pa tega ni vedela. Danes si je pa hotela kavo prav grofovsko osladiti, je pa pošteno zagrabila in vsula debélo pest soli v kavo. Mislila je, da je sladkor. (Vse v smeh.)

Micika: No, kaj pa je to takega? Saj potem nisem jedla.

Doroteja: Pa bi bila rada! Škoda, da ni bilo takrat zraven fotografa, ko si pokusila tisto »sladčico«. To se ti je nakremžil obraz!

Minka: Kaj pa potem?

Doroteja: Tako je bila nevoljna, da je ostala danes brez gorkega zajtrka.

Tekla: Zdaj se pa nad nami stresa.

Micika: Ti drobiž ti — pa kar tiho! (Odide.)

* * *

Sosedova Tonka (potrka in prihiti s pismom v roki ter skače od veselja): Naš ata je prišel iz vojaške bolnišnice. O, kako smo veseli, da ni hujšega. (Vse skočijo in kličejo: pokaži, preberi!)

Tonka: Hvala Bogu in Materi božji, da je še živ in iz nevarnosti. Ravno včeraj smo pri nas končali devetdnevnicu na čast žalostni Materi božji, kakor nam je svetoval gospod voditelj v Marijinem vrtcu. In res! Molitev ni bila zastonj.

Vse: Oh, to je dobro! Pokaži vendar, beri no, kako je v pismu!

Tonka: Potrpite! Še nekaj drugega vas bo prej zanimalo in veselilo.

Vse: Res? Povej, povej!

Tonka: Bom pa kar brala. (Bere pismo:)

»Ljuba Tonka! Ko sem sporočil mami, da sem nekoliko ranjen, a sedaj že iz nevarnosti, pišem hitro tudi tebi, da ne boš v skrbeh. Če se bo rana tako dobro celila, bom morda že v nekaj mesecih doma. Posebno sem vesel, ker mi streže kot sestra Rdečega križa sosedova teta Ana, ki je prideljena prav tukajšnji vojaški bolnišnici. Povej sosedomim, ki jih tudi pozdravljam, da sem zdaj prav dobro postrežen. Priporočam se tvoji goreči molitvi.

Pripis tete Ane: Pozdravljam Tebe, ljuba Tonka, in vse naše domače. Če Bog da, pridem enkrat v prihodnjih dneh na kratek dopust.

Priporočam se tudi jaz v molitev vsem deklicam v Marijinem vrtcu! Teta Ana.«

Vse: Hvala Bogu!

Tekla: Škoda, da ni naše mame doma. To bi bila vesela!

Minka: Veš kaj, Tonka? To pa ni le naključje, ampak previdnost božja, da streže tvojemu očetu ravno naša teta Ana.

Doroteja: O, molitev še zmerom pomaga.

Tekla: To moramo pa takoj jutri povedati gospodu voditelju našega Marijinega vrtca.

Minka: Tonka, kadar boš odpisala, pa prinesi pismo, da se bomo še me podpisale in pristavile svoje pozdrave.

Tonka: O seveda, prav rada! Najbolje bo, da kar danes pišem. Z Bogom! (Odide.)

Vse: Z Bogom, Tončka! Pa lepo napiši!

Minka: Bog ve, kdaj pride teta domov?

Doroteja: Veste kaj, za takrat ji moramo pa napraviti kakšno posebno veselje.

Vse: Pa res!

Minka: No, katera bi vedela kaj svetovati? S čim naj jo razveselimo?

Micika (pride s prtom v roki): Za božjo voljo! Ve ste pa kakor začarane deklice, ki se ne morejo ganiti z mesta. Saj pravim, pa še rečem, da ste samo za napótje. Umaknite se vendar, da pogrnem za kosilo! (Deklice se nič ne zmenijo, ampak ugibljejo.)

Minka: Cvetič ji moramo preskrbeti.

Doroteja: Kaj dobrega ji moramo pripraviti.

Tekla: Kakšno lepo pesem se bom naučila za pozdrav.

Micika: Ne bo drugače, da grem po korec vode, pa vas polijem vse! Potem se boste pa že spravile proč.

Minka: Tiho no bodi! Moramo se nekaj važnega pomeniti.

Micika: Pa bodite brez kosila! Meni je tudi prav. Si bom pa sama bolj postregla.

Minka: Ti si pa res nepočakana! Kakor burja. Saj ne gori.

Micika: Gori, gori! Tako, da bo že vse prekuhano. Potem bom pa spet jaz kriva, če se kaj prismođi.

Doroteja: Pojdimo v sosednjo sobo; se bomo pa tam zmenile. (Odidejo.)

Micika (pogrinja in modruje): O ta cvet otročji! Taka svetost jih je, tega pa ne, da bi me kaj poslušale. Če mame ni doma, sem jaz prva. Brez gospodinje vendar ne sme biti pri hiši. Ata so v večnosti, mama pa v mestu zaradi zdravja. Zdaj je pa vse na mojih ramah. Pa je že tako, da ne mara nihče več ubogati... No, če sem prav odkritosrčna (pogleda okrog, če jo kdo posluša), saj jaz tudi nisem kaj dosti boljša. Najrajše imam, če me gospodinja pusti pri miru... Ali s temi otročaji je pa res križ! Saj niso slabi otroci, ampak to je: če je človek za posla pri hiši, jim ne sme nič reči. Včasih jim pa le kaj pametnega povem; pa jim bom še, saj tako neumna nisem, kot bi kdo rekel. No, zdaj pa hitro po kosilo; nazadnje se bo pa res še kaj prismođilo.

(Zavesa pade.)

II. prizor.

Micika (briše prah): Saj pravim, pa še rečem: Človek ni nikoli ugnan. Komaj petelin zapoje. moraš že biti na nogah. In ko že vsi drugi sanjajo, moraš pa še pospravljati, čediti pa umivati. Komaj dobim toliko časa, da se priporočim Bogu in angelčku varihu. (Nekdo potrka.) Kdo pa že spet? ... Je vseeno, četudi zunaj ostane.

Tonka (vstopi): Kje so pa vaši?

Micika: Kakšni vaši? Naši so tam v Ovčji dolini.

Tonka: Ne, ne, mislim: gospa in pa hčerke.

Micika: No ja! Tukaj pravimo: gospodinja in punce. Gospodinje še ni, je pri zdravniku v mestu. Punce so pa dobile ... no, kako se že pravi? Ena čudna beseda. Pomagaj no! ... Oh, saj mi je na jeziku ... Čakaj no. Najprej je »tele« — potem pa še ena beseda zraven.

Tonka: Kaj? »Tele« so dobile?

Micika (nevoljna): Ne teleta, ampak poštni je prinesel, no pomagaj, kako se pravi.

Tonka: »Tele ...« hm ... A, že vem! Telegram!

Micika: No ja, nekaj takega. Zdaj so pa brž letele vse skupaj k gospodični učiteljici.

Tonka: Kaj pa je bilo zapisano v telegramu?

Micika: Oh, kako si radovedna in zvedava? ... Teta Ana bo prišla zvečer domov? Zdaj je pa vse pokonci.

Tonka: Kaj pa so šle iskat k gospodični učiteljici?

Micika (zase): Ti radovednost ti! (Glasneje:) Zdi se mi, da bi bile danes rade vse boljše kuharice kot sem jaz. Zmenile so se, da hoče vsaka zase nekaj posebnega skuhati ali speči za teto. Zdaj pa še veliko ne znajo, so se šle pa učiti k gospodični.

Tonka: Ali ti, Micika, ne znaš kuhati? Pa bi jim ti kaj pokazala!

Micika: Ne znaš ... Že znam. Za vse pa vendar noben človek ni. Ko sem bila še doma, sem večkrat namesto matere kuhala; a našim ni bilo nikoli prav povšeč: enemu je bilo preslano, drugemu premrzlo, tretjemu prismojeno. Jaz sem pa rekla: Takim prismojam pa rajši ne kuham več. Takrat sem kuhinjsko umetnost obesila na kol.

Tonka: Ali se ti zdaj bolje godi? Si zadovoljna?

Micika: Saj moram biti. Kadar kdo po svoji glavi dela, se ne more nič pritoževati. Mati so mi rekli: Kakor si kdo postelje, tako leži. Jaz moram reči, da si nisem postlala preveč dobro. (Od daleč se sliši hrup.) No, zdaj pa gredo naše punce, pa močno glasne so.

(Vstopijo šumno.)

Vse: O, Tonka tukaj?

Tonka: Ravno povpraševala sem po vas. Micika mi je povedala, da ste šle k gospodični učiteljici — v kuhinjsko šolo?

Minka: Pa smo res šle po to-le kuhinjsko knjigo. (Pokaže knjigo: »Slov. kuharica.«) Veš, danes je napovedana naša teta. Ker je pa mama še v mestu,

smo pa sklenile, da napravimo me teti Ani malo veselja, in sicer tako, da bo vsaka izmed nas napravila prav sama kakšno jed in jo podarila zvečer teti Ani.

Tonka: Če se boste ve vse in še tudi Tekla kosale, potem se pa pridružim še jaz.

Tekla: Jaz že vem, kaj bom napravila.

Tonka: No, dobro. Tudi jaz prinesem svoje darilo, da se tako zahvalim teti za vse, kar je dobrega storila mojemu ateju v bolnišnici.

Micika (stopi vsobo): Kaj pa naj danes za večerjo naredim?

Minka: To tebi prepustimo. Glavna skrb vsake izmed nas bodi zdaj ta, da se bomo postavile s svojo kuhinjsko umetnostjo, ko bo prišla teta.

Micika: S kakšno umetnostjo? Če bi jaz zdaj-le kateri rekla: pojdi mi kave skuhat, pa bi vas spravila vse v zadrego. Toliko glejte, da ne boste napravile kakšne neumnosti.

Doroteja: To bi se bilo kvečemu za-te bati.

Tekla: Da, da, Micika! Le glej, da boš teti prav dobro postregla.

Minka: Ti deklíč pa lepo tiho bodi in drži jezik za zobmi. Jaz že vem, kako se mora ravnati s takimi osebami. Tako umazana pa tudi jaz ne bom, da bi teti ne prinesla nobenega daru. Taki-le gostje sežejo nazadnje tudi v roko. Pa tako, da v roki kaj ostane.

Doroteja: Micika, ti si preveč sebična!

Minka: Zdaj le brž vsaka na svoje delo.

(Konec prih.)

(Zaveza pade.)

Fr. Rojec:

Ob žetvi.

Pšenico žanjejo ženjice
in v snopiñ zdevajo v kopice,
otroci pridni in marljivi
pa klasja iščejo po njivi.
Naberejo ga snopič mnog
in k žitu znosijo ga v stog.

Lepo to res je za otroke,
da urijo si v delu roke;
a tudi blago njih je delo,
da klasje konca ne bo vzelo:
rešujejo s tem kruh ljudem,
oh kruh - kot biser drag očem.

Naj vsi otroci to bi znali,
pa v delu sreče si iskali,
potem lahko jim bo živeti
v domovju ali v tujem sveti:
kdor mlad se delu priučí,
nikoli sile ne trpi!

J. E. Bogomil:

Na varnem.

tresova Anica je imela igrač več kot dovolj. Pa tudi prevelika je že bila zanje. Obleke je imela pa tudi za precej časa dovolj. Kaj naj ji torej mama kupijo za god?

Anica je prišla mami na pomoč.

»Mama, ali veste kaj?«

»No?«

»Moj god bo kmalu. Ali mi boste kaj kupili za god?«

»Kaj bi pa rada?«

»Včeraj sem videla pri Trdanovih prav lepo belo ovčico. Mama, tisto mi kupite!«

»Predraga bo, predraga!«

»Mama, bom pa toliko bolj pridna, če mi jo kupite.«

Parkrat je potem še Anica mehčala mamo s svojimi lepimi obljubami in sladkim jezičkom. Naposled jih je pa le omehčala.

Prišel je god svete Ane. Z veseljem je stopala tisti dan Anica od Trdanovih proti domu. V naročju je nesla svoje vezilo. Zraven nje je pa stopalo njeno »lansko vezilo«, pes Čuvaj.

Oh, ovčica, kako si ti lepa! Samo tako nekam čudno gledaš. Ali se morda bojiš? Anica ovčici lepo prigovarja:

»Malo se plašiš, ovčica, kaj ne? O, le nič se ne boj! Saj te imam rada, ker si tako lepo bela. Veš, sedaj si moja. Mama so te mi kupili za vezilo. Danes je moj god, ovčica!«

»Mêêêê!«

»Seveda, dolgčas ti je, ovčka! Pa je pri nas tudi dobro. Toliko mlade in sočne travice ti bom dala, da boš vsak dan vesela. Pa vedno bom pri tebi, da ti ne bo dolgčas.«

»Mêêêê!«

»Oh, že zopet jokaš! Zakaj pa? Ali se mar bojiš našega Čuvaja? Čuvaj je priden. Nič ti ne bo storil. Veš, Čuvaj, moji ovčici ne smeš storiti nič hudega, zato ker je moja. Če ne, bom pa huda nate.«

Čuvaj prijazno mahlja z repom.

»Saj verjamem, da si priden, saj verjamem.«

Kdo bi se ne privadil pri tako dobri Anici? Kmalu so bili Anica in pes Čuvaj in ovčica Belica najboljši prijatelji. Pes in ovčka sta skupaj dremala, Anica je pa pletla poleg njiju.

Na varnem.

Ksaver Meško:

Sestram bolestim.

O sestre drage, bridke ve bolesti,
ki na življenja spremljate nas cesti,
da nas očuvate premnogih zmot —
sam Bog poslal vas z nami je na pot.

Premnog se vas z vso silo brani, brani,
ogniti se, pustiti vas ob strani,
in misli: „Sestre niso, le neznanke,
še Bogu mrzke, iz nebes pregnanke.“

Zato mu duh ostane ves čas plitev.
Življenje, ki biló bi naj daritev,
mu igra brezpomembna je, zabavna,
čestò pa butara, zanj pretežavna.

A kdor otresti hoče se zemljé,
oprati v bolih mora si srce;
s korakom silnim gre navzgor le tisti,
ki se v bolesti ognju prej očisti.

Te sestre ga uče pomen življenja,
po njih spoznava vso sladkost trpljenja;
očiščen v njih, pogled v nebo uprt,
smehljal se bo, ko pride — sestra smrt . . .

Dr. Rud. pl. Andrejka:

Nekaj narodnih pripovedk iz kamniške okolice.

(Povedal Čehov oče na Kolovcu.)

6. Privošči v božjem imenu!

Živel je reven kmet s svojo ženo v ubožni koči. Nekega dne se odpravi na travnik, pa naroči še svoji ženi, naj prinese zajtrk za njim. Po dolgem času prinese žena zajtrk, postavi ga na tla ter reče kmetu, naj gre zajtrkovat. Mož je bil slabe volje, ker ga je pustila žena toliko časa brez zajtrka. Pa ji reče: »Bom že šel,« — in kosi mirno dalje. Žena je bila huda, pa se je zadržala: »Naj pa jé, kdor hoče!« ter je šla domov. Kmalu nato pa hoče kmet zajtrkovati. A glej, skleda je bila prazna. Kmetič se ne razjezi, ampak vdano reče: »Naj bo v božjem imenu! Gotovo je bil kdo drugi bolj lačen kot jaz,« ter gre zopet na delo.

Ko preide nekaj dni, pride h kmetu mlad človek in se mu ponudi za hlapca. Mož ni imel ravno nobenega pomočnika, zato ga vesel sprejme. Drugo jutro bi imel iti kmet na tlako. Mesto njega gre pa hlapec. Vrsta pride nanj, da gre z žanjicami žet pšenico. Prežanje jih kmalu, pa sede na tla in čaka. V tem prijaše gospodar na njivo, pogledat, kako žanjejo. Mladenič ga lepo pozdravi in reče: »Oh, grajščinski gospod, kdaj bo vse to požeto!« Ko ne dobi odgovora od gospoda, spet reče: »Grajščinski gospod, če daste meni to pšenico, jo pa požanjem sam do jutri opoldan.« Grajščak pogleda po lepi dolgi njivi, polni klasovja zlate pšenice, in pogleda na mladeniča ter reče: »Dobro, če požanješ to pšenico do jutri opoldan, je pa tvoja. Če pa ne, izgubiš glavo!«

Drugo jutro je bilo solnce že visoko na nebu, ko pride mladenič. Spravi se hitro k delu ter požanje vso pšenico še pred določenim časom. Ko gospodar to vidi, ukaže spustiti silnega bika proti mladeniču. Med tem je bil pa mladenič že zmetal vso pšenico na kup. Ko zagleda drvečega bika, se mu umakne, ga prime za rep, ter ga vrže s tako močjo na kup pšenice, da ga ubije. Pšenico in bika potem zadene na ramo in ju nese skupaj domov. Da ju kmetu, rekoč: »Pšenico imaš za žgance, bika pa za ocvirke. Sedaj imaš povrnjeno, kar sem ti snedel takrat na travniku. Povrniti sem ti pa moral, ker si mi privoščil v božjem imenu.«

Ko se je kmet zavedel svoje sreče, že mladeniča ni bilo več.

7. Kako Bog plačuje.

Živel je reven kmet s svojim hlapcem. Imel pa ni nikoli denarja, da bi plačal hlapca. Dejal mu je vedno: »Ti bo že Bog plačal.« Ker pa le ni bilo Boga od nikoder, sklene hlapec, da ga gre sam iskat in tirjat plačila. Po-

slovi se od svojega gospodarja ter gre po svetu. Pride do samotne kmetiške hiše. Tam prenoči. Zjutraj pove v tisti hiši, kam da je namenjen. Tedaj ga poprosi gospodar, naj Boga še povpraša, zakaj njemu nikoli ne dá belega kruha. Hlapec obljubi ter gre dalje. Na večer pride do neke krčme. Krčmar ga prenoči, pa zjutraj poprosi, naj vpraša Boga, ali ima on krčmar kaj krivičnega denarja in bo-li prišel v nebesa. Ko hlapec tudi to obljubi, gre dalje. Tretjega dne na večer pride do pastirja, ki je pasel ovce. Na levi je imel črne ovce, na desni pa bele. To se je hlapcu zdelo čudno, zato ga vpraša, je-li on Bog. Ko pastir to potrdi, ga poprosi za plačilo. Potem se pa spomni svoje obljube, pa še vpraša Boga, zakaj kmetu nikdar ne dá belega kruha. Bog mu reče: »Saj se mi še za črnega ne zahvali.« Nato vpraša hlapec dalje, ali ima krčmar kaj krivičnega blaga in ali bo prišel v nebesa? Bog mu odgovori: »Reci krčmarju, naj dá, če hoče priti v nebesa, ves denar, ki ga hrani v levi miznici, tebi, ker tisti je krivičen denar. Tisti denar pa nesi svojemu gospodarju, da te plača.«

8. O pastirčku, ki je iskal pota v nebesa.

Hlapec je šel nekega dne k maši. Sreča pa pastirčka. Ta ga poprosi, naj vzame tudi njega v cerkev. Ko prideta v cerkev, zavpije pastir pri povzdigovanju na ves glas: »Padel bo, padel bo!« Po maši ga pokličejo gospod mašnik zaradi tega klica v žagred in ga vprašajo, zakaj je zavpil med sv. mašo. On jim pove, da je videl takrat fantka, kako so ga držali kvišku. Gospod vzamejo fanta k sebi in ga poučujejo o nebesih. Ko izve fant, da pelje smo ena ozka in trnjeva steza v nebesa, uide duhovniku in gre sam iskati poti v nebesa. Lačen pride zvečer do nekega samostana. Povpraša tam vratarja, če on ve, kje je tista pot, ki pelje v nebeša. Vrtar mu nato odpre vrata in ga spusti v samostan. Tam vidi pastirček Jezusa na križu viseti in povpraša meniha, zakaj ne dajo Križanemu nič jesti, ker je tako shujšan. Povedó mu, da Jezus nič ne jé. Ko pa dobi pastirček večerjo, gre vseeno h križu, dá eno žlico Jezusu, neno pa sebi — in tako ga pita skozi dva večera. Tretji večer ga pa povabi Jezus, naj večerja z njim. Pastirček steče to povedat menihom. Ti ga poprosijo, naj tudi zanje posreduje pri Jezusu, da jih povabi na večerjo. Jezus to dovoli, pristavi pa, da se morajo prej obhajati. Drugo jutro pa ni bilo v samostanu nobenega meniha več, ker vsi so šli v nebesa h Jezusu na večerjo.

9. Kako so nastale kamniške planine.

Nekdaj v starih časih je živel ukletnik, ki ga ni mogel nihče rešiti. Vedno je valil kamenje ter bil s tem ljudem v veliko nadlogo. Bila je pa tudi neka stara knjiga, ki je bilo v njej zapisano, da bi voda narastla in vse poplavila, če bi ljudje ukletnike pregnali v vodo; če bi ga pa vrgli v ogenj, bi pa ogenj vse požgal. V tej stiski je priskočil ljudem na pomoč star puščavnik. Ta je pregnal ukletnika v neobljuden kraj, kjer je lahko brez škode valil kamenje. Tam je potem nosil in valil kamenje dolgo, dolgo let. V dol-

gem času je nanosil toliko kamenja, da so nastale planine. Ljudje so jim dali ime »Kamniške planine«, Ukletnik pa, ako se še ni zveličal, vali še sedaj kamenje.

10. Kaznovana bahavost.

Na nekem travniku je kosil s svojo družino bogat kmet. Nedaleč od njega pa reven kmet s svojim hlapcem. Bogatin in njegova družina je južnala, revni kmet in njegov hlapec pa nista imela nič jesti. Tedaj reče gospodar hlapcu: »Sediva vsaj na tla, da bo mislil najin sosed, da tudi midva jeva.« Res sedeta na tla in se delata kot bi jedla. Po dokončanem kosilu vsi vstanejo in gredo zopet na delo. Takrat pa zbije hlapec koso s kosišča ter dela, kakor bi kosil. Ko ga gospodar začuden vpraša, kaj da dela, reče: »Preje je mislil naš sosed, da sem jedel; naj pa še sedaj misli, da kosim.«

11. Dobra dela.

Ljudje so zidali v neki vasi cerkev. Hoteli so jo posvetiti Materi božji. Vsi so prispevali, kakor so znali, in delo jim je šlo hitro izpod rok. Le eden izmed njih ni hotel prispevati k zgradbi, in ta je bil kmet Jurij, največji bogatin v vasi. Rekel je vedno, kadar ga je kdo opomnil, naj kaj dá ali pomaga: »Saj jaz tudi lahko drugam hodim k maši.« Slednjic pa vendar kupi cerkvi radi prigovarjanja svojih sosedov zlat kelih.

Primerilo se je pa, da je obolel bogati Jurij na smrt. Ko gre njegov sosed zjutraj zarana na polje, sreča med potjo tropo hudobcev. Ko jih vpraša, kam da gredo, zvedo, da gredo po dušo bogatinovo. Hoče rešiti svojega soseda, zatorej podari vsa svoja dobra dela bogatinu.

Nazaj gredé pa sreča zopet hudobce in jih vpraša, če so dobili dušo bogatinovo. Tedaj se pa zadere poglavar hudob na kmeta, rekoč: »Ne, nismo je dobili. A tega sta kriva samo neka ženska, ki je pokrila bolniku glavo s peharjem in neki kmet, ki je stresel nanj iz koša drobnice.«

Ženska je bila Marija, ki je s kelihom pokrila bolnikovo glavo. Kmet pa, ki je stresel iz koša nanj drobnice, je bil bogatinov sosed, ki mu je podaril vsa svoja dobra dela.

12. Skesani grešnik.

Nekoč je živel velik grešnik. Šel je k domačemu župniku k spovedi, pa ta ga ni mogel odvezati njegovih grehov. Nato je šel k škofu k spovedi, a tudi ta mu ni mogel dati odveze. Tedaj je šel k samemu papežu k spovedi, pa tudi ta mu je za en čas odložil odvezo. Ves žalosten je šel iz mesta, pa se oklenil samotnega križa ter začel moliti kesanje in medtem je umrl. Ob njegovi smrti so pa začeli zvoniti zvonovi po celi deželi sami od sebe.

(Konec.)

Uspavanka.

Oton Župančič.

Fr. Venancij.

Zelo mirno.

mp

Kaj se sve-ti rim-ska ce-sta? Bratca dva po

Ped. Ped. Ped. Ped. Ped.

nji mi gre-sta; ne kar ta-ka bratca dva; bož-ja sta kri-

Ped. Ped. *

malo hitreje
mf *p*

lat-ca dva; za ro-ke se vo-di-ta, ti-ho, varno

mp *pp*

ho-dí-ta, da ne škriplje pe-sek zla-ti: na-še de-te

glasneje *zopet tiho*

mo-ra spa-ti, na-še de-te mo-ra spa-ti,

počasi, vedno tišje

mo - ra spa - ti.

Drobiž.

Ena milijarda. Pojem milijarda nam je danes še preveč znan. Včasih nismo imeli smisla o tako visoki številki. Danes pa vojska stane milijarde, ne milijone; države najemajo posojila v milijardah; v Ameriki umirajo milijarderji, in milijonar biti, danes ne pomeni več dosti. Čast so jim vzeli milijarderji. Kakor vemo, pomeni milijon: tisoč tisočev (1.000.000), milijarda pa tisoč milijonov (1.000.000.000). Pa kljub temu si težko predstavljamo eno milijardo, kaj šele več. Recimo, da bi imeli milijardo kron v samih srebrnih kronah. Če smo zelo spretni, kot so blagajničarji pri bankah, bi našteali v eni minuti 100 kron na mizo. Ko bi šteli vsak dan 12 ur z enako hitrostjo, tedaj bi morali šteti eno milijardo 13.889 dni, torej 38 let in 19 dni.

Vojska, ki je stala pet goldinarjev. Ko je šel Rudolf Habsburški prvič z vojsko nad češkega kralja Otokarja, ki ga ni hotel priznati kot svojega cesarja, tedaj so knezi vprašali cesarja, kje ima vojno blagajno, da bo plačal vojsko. »Čemu vojna blagajna?« je odgovoril Rudolf. »Za prvo potrebo imam v žepu pet goldinarjev, in Bog, ki mi je dal cesarski prestol, mi bo že dal tudi potrebnih sredstev, da si ga ohranim brez vojne blagajne.«

Hitrost nekaterih živali. Najhitrejša četveronožna žival je gazela, ki preleti na sekundo 27 metrov, nekateri konji nad 25 m, ruski volčji pes 25, angleški hrti 18 do 23 m. Poprečno predirja konj

v eni minuti nekaj nad en kilometer, zajec dober kilometer, žirafa 900 m, tiger 860, severni jelen 850, volk sicer samo 570 metrov, a je zelo vztrajen in dirja lahko v eni sapi 80 do 100 kilometrov. — Postolka preleti na uro 490 kilometrov, torej v eni uri sedemkrat iz Ljubljane v Trst, virginški deževnik 415 km, sokol selivec 269, spretne lastavice 245 km, najhitrejši golob pismonoša 190 km. Noj predirja s pomočjo perot v eni uri 33 km, torej iz Ljubljane do Podnarta. Tudi nekatere ribe so jako hitre: delfin 37 km na uro, losos 24 km, slanik pa 22 km, zelo veliko.

»Domolj.«

Modrost v pregovorih domačih in tujih.

Krvav.

Človek je tam krvav, kjer je udarjen.

Pod kožo smo vsi krvavi.
Poslednji ima krvave pete.

Reki. Krvavo potrebovati.

Krvavo zaslužiti.

Krvave solze točiti.

Krvav pot potiti.

Kuhati. Kuhar.

Dobro kuhano — pol zdravja.
Kar se doma skuha, naj se doma sne.

Kar si skuhaš, to boš jel.

Kjer se kuha, tam tudi vre.

Kjer se kuha, tam je dim.
 Lačen — dober kuhar.
 Kakrššen kuhar, taka je kuha.
 Ni vsak kuhar za vse.
 Kuhar kuharja ne hvali.
 Dober kuhar velikokrat pokuša.
 Ni vsak kuhar, kdor ima kuhalnico.
 Kuharja ne zmerjaj, če ima mastne roke.
 Kuhar je od pokušanja sit.
 Kaj hoče kuhar brez ognja?
 Več ko je kuharjev, slabša je juha.
 Tudi dobremu kuharju se včasih prismodi.

Tuježa kuharja juha je najboljša.
 Kuhar imej svojega gospodarja jeziki!
 Kuharji kruhe delé, Bog pa darove (talente).

Kuhar in točaj vojske končata.
 Kuhar, ki za lakotjo umre, ni pogreba vreden.

Reki. Ni kuhano, ne pečeno.
 Kuhaj ga ali peci, nič ne pomaga.
 Kuhano ali pečeno, gre vse na mesto eno.

Z vodo kuhamo.
 Dolgo ste kuhali!
 Nekaj se kuha.
 Jezo kuhati.
 Vročina ga kuha.
 Skupaj kuhata.
 Kar si skuhal, to pa snej!
 Kuhar za svinje!

Slovstvo.

Knezoškofo dr. Anton Bonaventura Jeglič. Spomenica ob dvajsetletnem škofovskem jubileju. Izdala in založila Marijina družba duhovnikov in bogoslovcev ljubljanske škofije. Natisnila Katoliška tiskarna v Ljubljani. 1917. Vse ogromno versko, literarno in socialno delo prevzvišenega nadpastirja ljubljanskega je opisano in ocenjeno v tej krasni knjigi. Življenjepis je še posebno pristrčen. Priporočamo delo najiskrejeje vsem slovenskim staršem. Naroča se v Katoliški bukvarni.

Jetiki — boj! Opis ljudske bolezni in obrambe. Spisal dr. Anton Breclj, prej primarij javne bolnice Usmiljenih Bratov v Gorici. Izdala in založila »No-

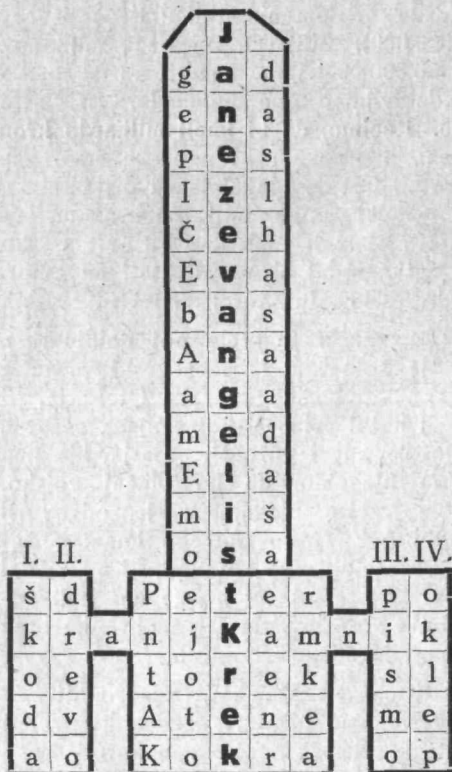
va založba v Ljubljani«. Cena 2 kroni. Približno polovica odraslih ljudi bo-leha zavestno ali nezavestno na jetiki, približno tretjina odraslih ljudi umira na jetiki — pravi gospod pisatelj (str. 34). To je prava ljudska kuga! In pomoč zoper njo je najboljša: notranja odporna moč. In odkod ta — pri sedanjem velikem stradežu? Razvidno torej; varuj se te zavratnice vnaprej! V vsako našo družino s to knjižico! Ne moremo je dosti gorko priporočiti.

Popravi! V številki 7., stran 101., vrstica 29. popravi »Pri mlinarju« v: »Pri knjigarju«; na strani 104., vrstica 3. pa »zavleke« v »valeke«.

Rešitev rebusa.

Česar ne želiš sebi, ne želi bližnjemu.

Rešitev spomenika.

Janez Evangelist Krek.